

ІСТОРИЧНІ ПАРКИ УКРАЇНИ. ВІД ІСТОРІЇ ДО СУЧАСНОСТІ

¹Кисельов В.М., старший викладач,
maketlab@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3900-5744

¹Кисельова Г.В., старший викладач,
kiselisa@ukr.net, ORCID: 0000-0002-0398-6413

¹Одеська державна академія будівництва та архітектури
вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна

Анотація. Зміни, що відбуваються в свідомості суспільства, відображаються в динаміці та векторі розвитку міст. Саме місто є основним типом розселення людей сучасності. Нажаль не тільки при будівництві нових мікрорайонів забудовники «забувають» про створення зелених зон, але і історичний парковий ландшафт витісняється із міського середовища. В даний час виникла гостра необхідність вивести на новий рівень питання вивчення та реконструкції історичних садів і парків і визначення шляхів розвитку сучасного ландшафтного проектування. В статті наголошується важливість збереження історичних парків. Надається стисла історична довідка розвитку паркобудівництва світу та аналізуються парки-пам'ятки України. Аналізуються процеси деградації історичних парків.

Ключові слова: історичні парки, парки-пам'ятки, архітектура, ландшафтна архітектура.

Вступ. Нове тисячоліття ставить перед проектувальниками ряд нових питань, без вирішення яких не можливо створити якісні умови проживання. Одним з найважливіших таких питань є проблема нестачі озелених просторів в мегаполісах. У наш час місто з усією його складною системою соціально-економічних, психологічних і культурних зв'язків є основним типом розселення. Людина завжди прагне в ліс, в гори, на узбережжя моря, річки або озера. Природа позитивно впливає на психоемоційний стан, надає прилив сил та бадьорості людині. Споглядання красоти природи стимулює життєвий тонус і заспокоює нервову систему. Тяга до природних ландшафтів особливо сильна у міських жителів. Ще в середні століття було помічено, що тривалість життя городян менше, ніж у сільських жителів. Організація садів та парків вирішує мікрокліматичні і санітарно-гігієнічні проблеми міста, а також підвищують художню виразність архітектурних ансамблів. Розвиток міст диктує нові сучасні правила озеленення. Історичний парковий ландшафт все частіше витісняється з міського середовища, незважаючи на те, що архітектори останнього століття не раз висували різні пропозиції щодо створення міського простору з урахуванням організації зелених зон: від «парків незайманої природи» в центрі мегаполісу до будівництва міст-садів [1].

Актуальність обраної теми зумовлена, по-перше, тим, що історичні парки України потребують створення інноваційних інструментів не тільки для збереження, а й для гармонійної взаємодії з сучасним міським середовищем, а по-друге, тема розвитку історичних парків в структурі міста, взаємозв'язок історії та сучасності таких парків, особливо України, мало досліджена.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну основу дослідження становить аналіз науково-дослідних робіт з теорії та історії архітектури, реставрації та реконструкції пов'язаних з вивченням садово-паркового будівництва світу та України, а також нормативно-правові акти України, що стосуються питань функціонування природно-заповідного фонду країни. Проблемами теорії архітектури, містобудування та ландшафтно-архітектури займалися такі вчені, як Бондарь Ю.А., Іконніков А.В., Вергунов А.П., Жирнов А.Д., Косаревський І.О., Ожегов С.С. та ін. Історичним аспектам парків-пам'ятників присвячені роботи Білоус В.І., Дормидонтової В.В., Кліменко Ю.О., Маркова Ф.Ф. Також слід виділити роботи присвячених екології та дендрології парків таких провідних вчених, як Корінко О.М.,

Клименко Ю.О., Кучерявий В.П., Липа О.Л., Попович С.Ю.

Постановка проблеми. У зв'язку з ростом міст простір втрачає початкове співвідношення архітектурних і природних доміант; не реалізуються можливості для досягнення естетичної виразності середовища засобами ландшафтної архітектури; недооцінена роль природних елементів ландшафту, як невід'ємних складових архітектурних ансамблів. Реновація міського простору не можлива без збереження історичної спадщини, не тільки архітектурної але і садово-паркової.

Метою статті є аналіз старовинних парків України в історичному та експлуатаційному аспектах, для подальшої розробки науково-практичних методів містобудівної культурно-історичної цінності парків, та принципів реорганізації історичних парків.

Методика дослідження. Здійснено проблемний аналіз бібліографічних джерел за темою наукового дослідження. Для вивчення творів садово-паркового мистецтва різних епох використаний історико-генетичний та історико-типологічний методи.

Виклад основного матеріалу. Будь-який парк – це «жива істота». Вірніше, спільнота, взаємопов'язана система, видимих і невидимих оку живих істот, які всі разом утворюють екосистему. Це рукотворна екологічна система, живий організм, який дихає, росте, розвивається. У нього є вік, у нього є час життя, і час смерті.

Будівництво садів зародилось близько 4 тис. років до н. е. у Стародавньому Єгипті. Сади розташовувались переважно біля храмів, палаців та віл заможних громадян. В умовах, які диктував клімат в Персії та Індії сади були предметом розкоші та створювались при царських палацах. Це були так звані сади «парадизи» тобто райські сади. Завдяки завойовницьким походам Олександра Македонського суспільство античної Греції опинилося під впливом культури і традицій Єгипту, Індії і Персії, а потім вплинуло на розвиток Стародавнього Риму. Протягом історії сади розвивались та змінювали свою функцію від суто декоративних до міських зелених центрів. Кожній історичній епосі притаманне своє стильове перетворення природних ландшафтів згідно особливостям розвитку культури. Садово-паркове мистецтво Європи зазнало впливу Античності не тільки в плануванні садів, а й в запозиченні аграрних принципів. В період Середньовіччя сади були замкнутого типу, переважно це були монастирські сади та утилітарні городи. Процеси еволюції паркобудування активізувалися в епоху Відродження. Найбільш ефектними садами цього періоду можна назвати сідди д'Есте в Тіволі (Італія), парк Сан-Сусі у Потсдамі (Німеччина), палацовий парк у Версалі (Франція) та багато інших. Треба відзначити, що всі сади, від садів Стародавнього Світу до парків Італії та Франції були переважно геометричні в плані (сади регулярного планування). Зовсім інший стиль був притаманний паркам Англії, яка запозичила стильові прийоми у садах Дальнього Сходу. В таких садах підкреслювалась художня виразність та єдність з природою (сади вільного планування) [2].

Що ж до розвитку садів та парків України вони відігравали важливу роль протягом всього історичного періоду. Ще за дохристиянських часів слов'яни змінювали різні природні об'єкти, що знаходились на території храмів. Заповідні гаї називалися «божеліссям», «праведним лісом», «святи бором». У священних гаях заборонялося рубати дерева, ламати гілки, косити траву. В неналежний час туди навіть заборонялося ходити. Дерева в таких урочищах часто обносилися огорожею, і за огорожу міг заходити тільки жрець. Також були розповсюджені плодові сади та городи.

С.Ю. Попович [3], О.М. Корінько та Ю.О. Клименко [4] виділяють чотири періоди формування і розвитку штучних парків в Україні:

- перший – від часів Київської Русі до середини XVII ст. (зародження паркобудівничої справи);
- другий – із середини XVII ст. до революції 1917 р. (будівництво переважно приватних палацово-паркових ансамблів);
- третій – з 1918 по 1991 рр. (радянський період);
- четвертий – з 1991 по теперішній час (період незалежності України).

Деякі сади, парки, мисливські звіринці налічують сотні років існування, за які багаторазово змінювалося їх призначення, склад насаджень, архітектурні споруди, мережу

доріг і стежок. Прикладом таких складних історичних ландшафтних комплексів можна назвати кілька парків Правобережної України. Найбільший лісовий масив Києва – Голосіївський ліс. Його територія розчленована глибокими балками, що виходять до долини Дніпра, і покрита щільними широколистяними насадженнями. Особливу мальовничість цьому лісопарку надають струмки, система ставків в східній частині і дерева-велетні, серед яких виділяються 500-літні дуби, 300-річні ясени (рис. 1.).

Рис. 1. Голосіївський ліс

Однак і ці дерева не є свідками перших етапів існування ландшафтно-історичного комплексу. Його історія бере початок XII ст. Коли тут князем Андрієм Боголюбським було засновано Китаївське городище і збудований замський княжий терем з дитинцем, валами і ровом (рис. 2) Ліси, що оточували терем використовувалися в якості мисливських угідь, тоді ж тут були прокладені перші дороги і просіки. Однак цей лісовий масив використовувався людиною і раніше – про це свідчать печери, що служили притулком первісним людям, і знайдене археологами селище Київської Русі X-XII ст., порослі дубами кургани [5].

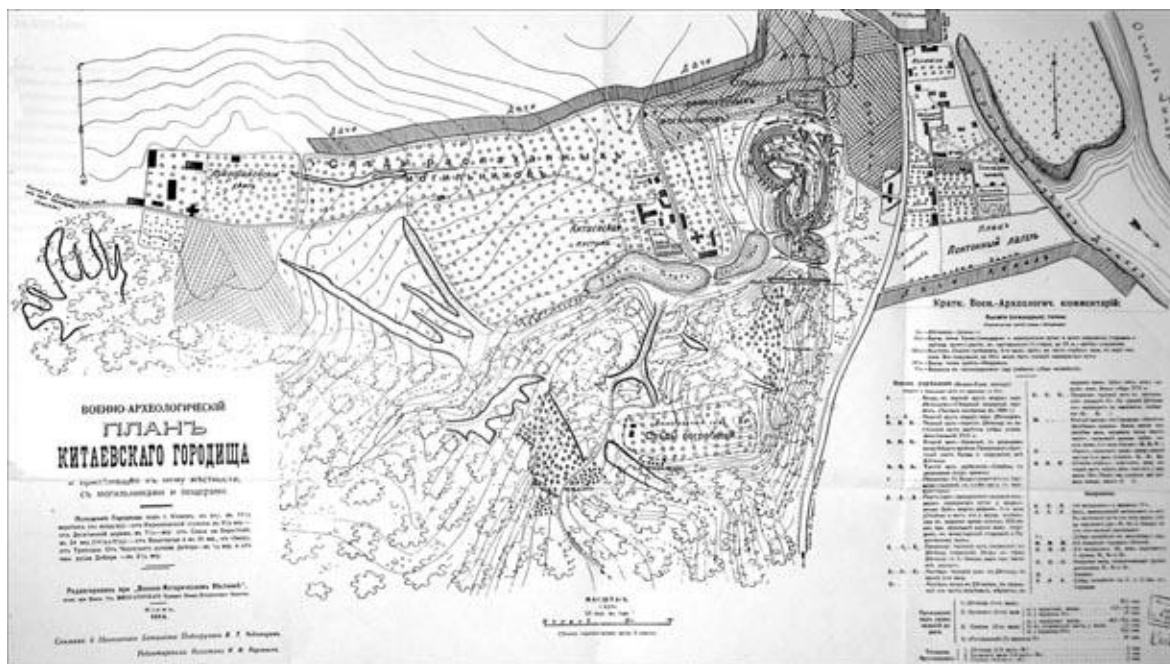

Рис. 2. План Китаївського археологічного комплексу, 1914 р.

Справжній сплеск розвитку садово-паркового мистецтва в Україні пов'язаний із поширенням бароко, український різновид якого, на відміну від західноєвропейського, перш за все характеризує підкреслена народність, найбільш виявлена у вітчизняній архітектурі, і, відповідно, у садово-парковому мистецтві. Паркова архітектура в Україні долає стильові зміни швидше за інші види мистецтв, і впродовж одного століття тут відбулося формування і розквіт регулярного, пейзажного, романтичного і сентиментального парку. Саме період XVIII-XIX століття подарував світові взірці неповторного українського паркобудівництва. Значною подією середини XIX ст., що вплинула на подальший розвиток садибних парків, стала реформа 1861 р. Дворяни були позбавлені дешевої робочої сили – кріпаків. Темпи будівництва парків знизилися. Змінилася й естетична установка. У будівництві нових маєтків цінувався не зовнішній вигляд, а затишок та інтимність. Великого значення господарі надавали своєрідності й оригінальності. Це створило передумови для змішування стилів у садових спорудах, оформленні квітників тощо [6, 7].

Провідними ознаками садово-паркових ансамблів другої половини XIX ст. стали фрагментарність і подрібненість. Цьому сприяло загальне захоплення рослинним матеріалом. На першому плані – введення інтродуцентів, поєднання рідкісних рослин. Сади стають яскравішими, дивують багатством рослинних форм, вражають контрастами, але втрачають цілісність композиції. Для них стає характерною еkleктика. Невеликий регулярний сад поєднується з пейзажним парком. Стали помітніше проявлятися тенденції заміщення декоративних парків економічними садами [8]. Одним із таких ансамблів є ландшафтний парк у Тростянці, створений у маєтку І. Скоропадського, в якому майже немає архітектурних об'єктів, але флора якого відзначається рідкісним багатством. Пейзажі, створені шляхом використання особливостей рельєфу та застосування насаджень різноманітної флори, уславили Тростянецький парк як один із кращих ландшафтних парків (рис. 3).

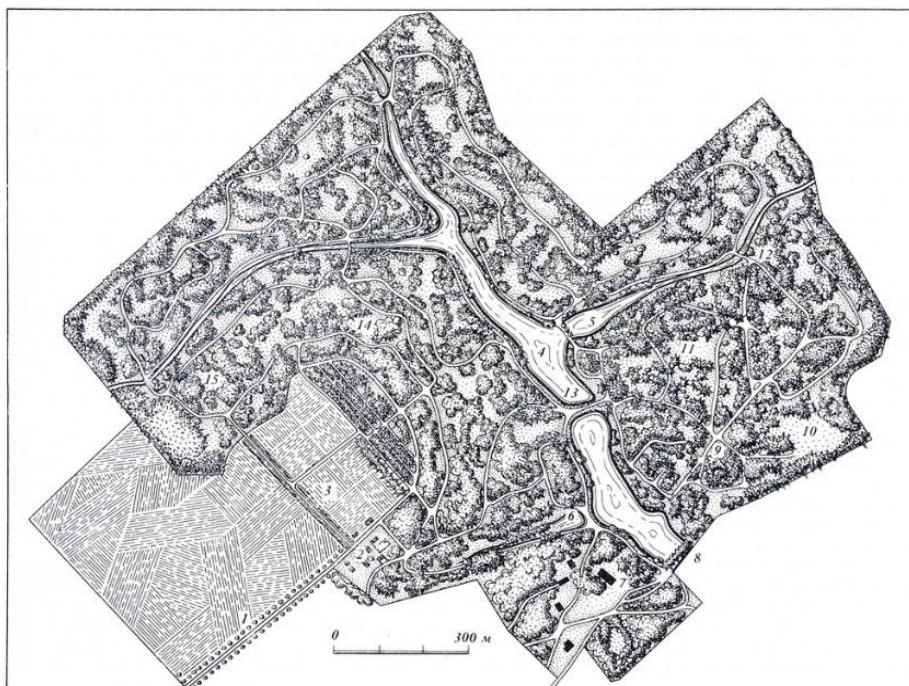

Рис. 3. План Тростянецького парку (обміри І.А. Косаревського):

- 1 – під'їзна алея; 2 – адміністративно-господарські будівлі; 3 – досвідчені поля; 4 – великий ставок; 5 – ставок Куциха; 6 – озеро лелек; 7 – гребля; 8 – гірська ущелина; 9 – табірна поляна

Нажаль подальші історичні події призвели до повної або часткової руйнації багатьох історичних парків. Перша Світова війна та революційні події завдали значної шкоди палацово-парковим комплексам. Події 1941 – 1945 рр. негативно вплинули на насадження

старовинних парків. Під час окупації фашистами частина дерев (особливо господарсько-цінних видів) були винищені [9]. За часів Радянського Союзу історичні парки України набували нової ідеології. Архітектурні ансамблі, що розмішувались у парках змінювали свою функцію. Так наприклад Дюківський сад в м. Одеса було перейменовано у «парк Победы», а в історичній будівлі проводились сільськогосподарські виставки.

Парк – це витвір мистецтва. Унікальна і єдина в практиці людини ситуація: можливість створити живий і досконалий витвір мистецтва одночасно. Сади і парки дають таку можливість. Парк - це історія. Історичний парк, що зберіг і транслює нам цю історію – це об'єкт культурної спадщини, наше спільне надбання. Іноді парк є ще й музеєм-заповідником і несе на собі функцію збереження спадщини [10].

Історичні парки відносяться до природно-заповідного фонду України (ПЗФ). За результатами даних обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду, поданих органами виконавчої влади на місцевому рівні, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, станом на 01.01.2020 природно-заповідний фонд України має в своєму складі 8512 території та об'єктів загальною площею 4,418 млн.га в межах території України (фактична площа 4,085 млн.га) та 402500,0 га в межах акваторії Чорного моря. Відношення фактичної площі природно-заповідного фонду до площі держави («показник заповідності») становить 6,77%. Протягом 2019 року кількість об'єктів та територій природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення збільшилась на 116 одиниці загальною площею 94224,2 га [11]. До історичних парків міст належать: палацові і садибні комплекси, ботанічні сади, загальноміські парки та меморіальні парки.

Нерідко історичні сади і парки набувають статусу пам'яток. Пам'ятки садово-паркового мистецтва – це історико-культурні пам'ятки, що органічно включають у свій склад рослини, особливості ландшафту (пагорби, джерела води та водоспади, долини ручаїв чи річок, каміння, скелі, дальні пейзажні перспективи, іноді заболочені ділянки), архітектурні споруди, скульптури, квітники тощо [12]. Всього в Україні налічується 88 історичних парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного і 426 місцевого значення [13]. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення включають: парки культури і відпочинку, дендропарки, ділянки лісу, які використовуються як парки відпочинку, тобто є лісопарками, та інші об'єкти. Зокрема в Одеській області розташовано 22 парка-пам'ятника, в м. Одеса – 5 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (парк ім. Т. Шевченка, Дюківський сад, Міський сад, дендропарк Перемоги, парк ім. Савицького) (рис. 4).

Рис. 4. Схема розташування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в м. Одеса

Основною проблемою історичних парків є те, що територіально вони опинились в середині міської системи, яка постійно росте та змінюється. Така проблема актуальна і для парків м. Одеси. Наприклад парки-пам'ятники парк ім. Т. Шевченко, Дюківський сад, парк ім. Савицького частково або повністю втратили свій історичний облік у зв'язку із «перепрофілюванням» на парк культури і відпочинку. Такий процес був доволі інтенсивний у період Радянського Союзу. Але треба віддати належне архітекторам тих часів, в кожному парку все ж таки було збережене історичне планувальне ядро. Нажаль навіть сьогодні парки-пам'ятники якщо і реставруються то не комплексно. Якісні реставраційні роботи окрім будівельно-вишукувальних робіт, історично-наукових досліджень повинні включати таксацію зелених насаджень та аналіз ґрунтового покриву. Збереження та відновлення рослин в історичних парках, а також сучасні методи надання інформації (наприклад, онлайн мапа зелених насаджень, що працює в Одесі з 2017р.) може сприяти не тільки історичному але і зеленому туризму. Зелений туризм повинен розвиватись і прийти на заміну туризму споживчому. Попит народжує споживання. З популяризацією зеленого туризму історичні парки зможуть одержати нове життя.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши історію виникнення та розвитку парків України можна зробити висновок, що історичні парки є не лише витвором ландшафтного мистецтва, а є своєрідною ілюстрацією відповідних філософських поглядів, ставлення людини до природи. Для України в цілому та для м. Одеси зокрема важлива розробка міських програм по збереженню історичних парків. Подальші дослідження в напрямку розвитку історичних парків дадуть можливість поліпшити не тільки екологію міст, а й створити умови сталого розвитку історичного середовища в сучасному урбанізованому просторі.

Література

1. Жирнов А.Д. Искусство паркостроения. Львов: Вища школа, 1977. 208 с.
2. Маевская В.Г., Гульчук Е.Н. Сохранение парков-памятников садово-парковой архитектуры. *Строительство и архитектура*. Москва: 1982. №9. С. 12-14.
3. Попович С.Ю., Корінько О.М., Клименко Ю.О. Заповідне паркознавство. Тернопіль: Богдан, 2011. 320 с.
4. Клименко Ю.О. Еколого-біологічні основи відновлення старовинних парків Полісся та Лісостепу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 06.03.01 «Лісові культури та фітомеліорація». Львів, 2012. 32 с.
5. Вергунов А.П., Горохов В.А. Садово-парковые ансамбли Украины. URI: http://landscape.totalarch.com/russian_gardens/ukraine (дата звернення 02.07.2020).
6. Вергунов А.П. Ландшафтное проектирование. Москва: Высш. шк., 1991. 237 с.
7. Горанов Т. Планиране и архитектура на назелените места. София: Техника, 1958. 455 с.
8. Вергунов А.П. Русские сады и парки. Москва: Наука, 1987. 418 с.
9. Антипов М.П. Старинные парки как особый вид охраняемых территорий. Вологда: Охраняемые территории, 1985. 47с.
10. Клименко Ю.О. Старовинні парки України загальнодержавного значення. Частина I. Полісся та Лісостеп. Тернопіль, Мандрівець. 1996. 106 с.
11. Звітні матеріали Державного кадастру природно-заповідного фонду України станом на 01.01.2020. URI: <http://pzf.menr.gov.ua/> (дата звернення 02.07.2020).
12. Вергунов А.П. Архитектурная композиция садов и парков. Москва: Стройиздат, 1980. 254 с.
13. Кузнецов С.І. Біоекологічні засади садово-паркового будівництва: минуле, сучасне, майбутнє. *Інтродукція рослин, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах і дендропарках* : мат-ли міжнар. наук. конф. Київ: Фітосоціоцентр, 2010. С. 71-73.

References

- [1] A.D. Zhyrnov, *Iskusstvo parkostroenyia*. Lvov: Vissh. shk., 1977.
- [2] V.H. Maevskaia, E.N. Hulchuk, "Sokhranenie parkov-pamiatnykov sadovo-parkovoi arkhytektury", *Stroytelstvo i arkhytektura*, vol. 9, pp. 12-14, 1982.
- [3] S.Yu. Popovych, O.M. Korinko, Yu.O. Klymenko, *Zapovidne parkoznavstvo*. Ternopil: Bohdan, 2011.
- [4] Yu.O. Klymenko, "Ekoloho-biolohichni osnovy vidnovlennia starovynnykh parkiv Polissia ta Lisostepu", avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra s.-h. nauk: 06.03.01, «Lisovi kultury ta fitomelioratsiia». Lviv, 2012.
- [5] A.P. Verhunov, V.A. Horokhov, *Sadovo-parkovye ansambly Ukrainy*. [Online]. Available: http://landscape.totalarch.com/russian_gardens/ukraine/ Accessed on: July 02, 2020.
- [6] A.P. Verhunov, *Landshaftnoe proektirovanie*. Moskva: Vissh. shk., 1991.
- [7] T. Horanov, *Planyrane y arkhytektura na nazelenyie mesta*. Sofya: Tehnika, 1958.
- [8] A.P. Verhunov, *Russkie sady i parki*. Moskva: Nauka, 1987.
- [9] M.P. Antypov, *Starinnye parki kak osobyi vid okhraniaemykh territorii*. Volohda: Okhranyaemye territorii, 1985.
- [10] Yu. O. Klymenko, *Starovynni parky Ukrainy zahalnodержавного значення*. – Chastyna I. Polissia ta Lisostep. Ternopil, Mandrivets. 1996.
- [11] Zvitni materialy Derzhavnogo kadastru pryrodno-zapovidnogo fondu Ukrainy stanom na 01.01.2020. [Online]. Available: <http://pzf.menr.gov.ua/> Accessed on: July 02, 2020.
- [12] A.P. Verhunov, *Arkhytekturnaia kompozytsiia sadov y parkov*. Moskva: Stroiizdat, 1980.
- [13] S.I. Kuznietsov, "Bioekolohichni zasady sadovo-parkovoho budivnytstva: mynule, suchasne, maibutnie", *Introduktsiia roslyn, zberezheniia ta zbahacheniia bioriznomanittia v botanichnykh sadakh i dendroparkakh: mat-ly mezhd. nauk. konf.* Kyiv: Fitosotsiotsentr, 2010, pp. 71-73.

ИСТОРИЧЕСКИЕ ПАРКИ УКРАИНЫ. ОТ ИСТОРИИ К СОВРЕМЕННОСТИ

¹**Киселев В.Н.**, старший преподаватель,
maketlab@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3900-5744

¹**Киселева А.В.**, старший преподаватель,
kiselisa@ukr.net, ORCID: 0000-0002-0398-6413

¹*Одесская государственная академия строительства и архитектуры*
ул. Дидрихсона, 4, м. Одеса, 65029, Украина

Аннотация. Исследовались вопросы возникновения и развития исторических парков Украины. Можно выделить четыре периода формирования исторических парков в Украине: первый – от времен Киевской Руси до середины XVII века (зарождение паркостроения), второй – с середины XVII века до революции 1917 (строительство преимущественно частных дворцово-парковых ансамблей), третий – с 1918 по 1991 (советский период), четвертый – с 1991 по настоящее время (период независимости Украины).

Дается определение понятию «исторический парк». Парк – это произведение искусства. Уникальная и единственная в практике человека ситуация: создать живое и совершенное произведение искусства одновременно. Сады и парки дают такую возможность. Парк – это история. Исторический парк, сохраняет и транслирует нам эту историю – это объект культурного наследия, наше общее достояние. Иногда парк является еще и музеем-заповедником и несет на себе функцию сохранения наследия. Нередко исторические сады и парки приобретают статус памятников. Памятники садово-паркового искусства – это историко-культурные памятники, которые органично включают в свой состав растения, особенности ландшафта (холмы, источники воды и водопады, долины ручьев или рек, камни, скалы, дальние пейзажные перспективы, иногда заболоченные участки), архитектурные сооружения, скульптуры, цветники и т.д. К историческим паркам городов относятся: дворцовые и усадебные

комплексы, ботанические сады, общегородские парки и мемориальные парки, а так же парки-памятники.

Всего в Украине насчитывается 88 исторических парков-памятников садово-паркового искусства общегосударственного и 426 местного значения. Парки-памятники садово-паркового искусства местного значения включают: парки культуры и отдыха, дендропарка, участки леса, которые используются как парки отдыха, то есть лесопарками, и другие объекты. В частности, в Одесской области расположено 22 парка-памятника, в г. Одесса – 5 парков-памятников садово-паркового искусства (парк им. Т. Шевченко, Дюковский сад, Городской сад, дендропарк Победы, парк им. Савицкого). В статье выделена основная проблематика при реставрационных работах исторических парков и пути решения. Проанализирована история возникновения и развития парков Украины. Сделан вывод, что исторические парки многогранны и интересны не только архитектурными ансамблями, а и биоценозом.

Ключевые слова: исторические парки, парки-памятники, архитектура, ландшафтная архитектура.

HISTORICAL PARKS OF UKRAINE. FROM HISTORY TO MODERNITY

¹**Kyselov V.M.**, Senior lecturer,
maketlab@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3900-5744

¹**Kyselova G.V.**, Senior lecturer,
kiselisa@ukr.net, ORCID: 0000-0002-0398-6413

¹*Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture*
4, Didrikhson str., Odessa, 65029, Ukraine

Abstract. The article explores the issues of the emergence and development of historical parks in Ukraine. There are four periods of formation and development of historical parks in Ukraine: the first – from the times of Kievan Rus to the middle of the 17th century (the origin of park building), the second – from the middle of the 17th century before the revolution of 1917 (construction of mainly private palaces and park ensembles), the third – from 1918 to 1991 (soviet period), the fourth – from 1991 to the present (the period of independence of Ukraine).

The definition of the concept «historical park» is given. The park is a work of art. A unique situation in human practice: to create a living and perfect work of art at the same time. Gardens and parks provide this opportunity. The park is history. The historical park preserves and broadcasts this history to us – it is an object of cultural heritage, our common heritage. Sometimes the park is also a museum-reserve and bears the function of preserving heritage. Historical gardens and parks often acquire the status of monuments. Monuments of landscape gardening art are historical and cultural monuments that organically include plants, landscape features (hills, water sources and waterfalls, stream or river valleys, stones, rocks, distant landscape perspectives, sometimes wetlands), architectural structures, sculptures, flower beds, etc. Historical parks of cities include palaces and manor complexes, botanical gardens, city parks and memorial parks, as well as parks-monuments.

In total, there are 88 historical parks-monuments of landscape gardening art of national and 426 local significances in Ukraine. Parks-monuments of landscape gardening art of local importance include: parks of culture and recreation, arboretums, woodlands used as recreation parks, and other objects. In particular, in the Odessa region there are 22 parks-monuments, in the city of Odessa – 5 parks-monuments of gardening art (T. Shevchenko Park, Dyukovsky Garden, City Garden, Victory Arboretum, Park named after Savitsky). The article highlights the main problems in the restoration work of historical parks and solutions. The history of the emergence and development of parks in Ukraine is analyzed. It was concluded that the historical parks are multifaceted and interesting not only for architectural ensembles, but also for their biocenosis.

Keywords: historical parks, parks-monuments, architecture, landscape architecture.

Стаття надійшла до редакції 7.09.2020